

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e**

Az ügy száma: Pfv.II.21.093/2017/3.

A tanács tagjai:

Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna a tanács elnöke, előadó bíró

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit bíró

Nyíróné dr. Kiss Ildikó bíró

A felperes:

felperes neve

A felperes képviselője:

Dr. Láng Péter ügyvéd

Az alperes:

alperes neve

Az alperes képviselője:

Kulisityné dr. Juhász Mária ügyvéd

A per tárgya:

Gyermektartásdíj leszállítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

Felperes

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Egri Járásbíróság 21.P.20.749/2015/26.

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Egri Törvényszék 1.Pf.20.335/2016/9.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet - a másodfokú perköltségre és a fellebbezési illeték megfizetésére is kiterjedően - hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperes részére 50.400 (ötvenezer-négyszáz) forint együttes másodfokú és felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak, felhívásra 110.500 (száztízezer-ötszáz) forint fellebbezési és felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A peres felek házastársak voltak, házasságukból 2010. február 7. napján **H.** utónevű gyermekük született. Házassági életközösségük véglegesen és mindenre kiterjedően 2011. augusztus 8. napján szűnt meg, amikor a felperes a gyermekkel Németországból Magyarországra költözött vissza. A felek házasságát az **Ü.-i** Járásbíróság 2012. december 4. napján felbontotta. A bírósági tárgyaláson

rögzítették, hogy az alperes havi nettó átlagkeresete 635 EUR, a felperes munkaviszonnyal nem rendelkezik, 210 EUR családi pótlékot és szociális segélyt kap.

- [2] A bírósági tárgyalás után a felek szóban megállapodtak a fizetendő gyermektartásdíj mértékéről: az alperes havi 400 EUR megfizetését vállalta. A tartásdíjat 2012 decemberétől 2014 augusztusáig a felperes bankszámlájára utalva folyamatosan teljesítette, a gyermeknek időközönként ajándékokat vásárolt.
- [3] A megállapodás időpontjában a gyermek 2 éves 10 hónapos volt, még nem járt óvodába. A felperes a kisfiúval szívésségi lakáshasználóként az édesanyja tulajdonát képező ingatlanban lakott. Jövedelme a 13.700 forint összegű családi pótlék, illetve a gyermek 3 éves koráig kapott havi 28.500 forint GYES volt. Az édesapja egyéni vállalkozásába besegített, ezért az édesapja a havi kb. 40.000 forint rezsiköltséget helyette fizette.
- [4] Az alperes a megállapodás idején Németországban élt és dolgozott, a bírósági jegyzőkönyvben rögzítettek szemben havi 1.000-1.1000 EUR nettó jövedelemre tett szert. A lakbérre (közös költséggel) 550 EUR fizetett, ehhez járult kiadásként havi 30 EUR áramszámla, személyszállítási díj (110 EUR/év), a lakásbiztosítási díj 24,11 EUR/hó, valamint a 76 EUR életbiztosítás.
- [5] 2013 nyarán az alperes a kisfiúnak egy 300 EUR értékű - gyermek nevével feltüntetett rendszám táblájú - akkumulátoros játékautót ajándékozott. A felperes a játékautót később 10.000 forint összegért értékesítette. Az alperes az eladás és az időközben kialakult kapcsolattartási problémák miatt a gyermektartásdíjat 2014 szeptemberétől lecsökkentette, szeptember-október hónapban 250, novemberben 200, majd - az elsőfokú ítélet meghozataláig - 210 EUR mértékű tartásdíjat fizetett.
- [6] A felperes és az alperes - német jogi képviselőiken keresztül - a tartásdíj mértékének csökkentését követően egyeztetni próbáltak. A felperes számítása szerint a szerződésben megállapított tartás megfelel a német tartásdíj mértékét meghatározó ún. düsseldorfi tabella alapján járó összegnek. Az alperes nettó 1.295,14 EUR havi jövedelmet kap, a tabella 2. besorolására figyelemmel az 5 éves gyermek részére 333 EUR összegű tartásdíj jár. Az alperes megkapja a német családi pótlékot (184 EUR), ha az alapösszeghez hozzászámolja annak a felét (92 EUR), 425 EUR tartásdíjat kellene fizetnie. Az alperes visszautasította a felperes igényét. A tartás mértékét azért csökkentette, mert 2014 augusztusában megtudta, hogy az általa folyamatosan fizetett 400 EUR az EU-s előírások szerint magasnak minősül, ténylegesen csak 195,86 EUR-t kellene fizetnie. Családi pótlékot pedig Németországban nem kap, az igényét elutasították. Az alperes havi 250 EUR összegre egyezségi ajánlatot tett, az ajánlott összeg megfizetését egyéb - a kapcsolattartáshoz kapcsolódó - feltételekhez kötötte. A felperes az ajánlatot nem fogadta el.
- [7] A felperes 2013. július 1-től az édesapja érdekeltségébe tartozó és ügyvezetése mellett működő betéti társaság alkalmazottjaként dolgozik, havi nettó jövedelme 95.433 forint és változatlanul havi 13.700 forint összegű családi pótlékot kap. Önálló ingatlannal, gépjárművel nem rendelkezik, a gyermekkel továbbra is az édesanyja tulajdonában lévő ingatlanban él. Az édesapja gépkocsiját ingyen használhatja, de a felmerülő költségeket ő viseli. A gyermek jelenleg óvodás, hetente kétszer úszni jár, erre havonta 20.000 forint összeget fizet ki. A felperes a gyermekkel kutyát tart, a költsége havi 5.000 forint.
- [8] A kisfiú időközben óvodás lett. A felperes részletezte a gyermekkel kapcsolatos kiadásait, a mindennapi életvitel mellett tételesen feltüntette az egyéb, szükségesnek minősített költségeket. Az óvoda térítési díja 10.000 forint, a csoportpénzre, a vizuális eszközökre, egyéb óvodai műsorokra kb. 11.000 forintot kell fizetni. A tisztasági csomag egy évre 7.000 forint, havonta 2.000 forint értékben gyümölcsöt és zöldséget kell bevinni, kirándulások vannak, illetve az óvónőket is meg kell ajándékozni. Az óvodán kívül költségként jelentkezik a gyermek szociális életével kapcsolatos kiadás: gyermekzsúrokra ajándék, a saját születésnap, névnap, zsúrja vendéglátásának költsége, farsangi jelmez stb., ez hónapra lebontva kb. 22.300 forint kiadást jelent. A gyermekre havi 10.000 forintot költ kulturális célú kiadásként, itt számolta el a betegséggel, étkezéssel kapcsolatos

kiadásokat, a fodrászt, a fociedzést, a néptáncot. A felperes a gyermek összes költségét átlagban 141.140 forint összegben határozta meg.

- [9] Az alperes változatlanul Németországban él és dolgozik. Havi jövedelme 2013 márciusától nettó 1.300 EUR-ra növekedett, 2013. augusztus 20. napjától átlagosan nettó 1.400 EUR. Az elsőfokú eljárás alatt párkapcsolatban élt. Közös háztartásukban nevelkedett a párkapcsolata 13 éves kislánya, aki után családi pótlékot kaptak, a partnere havi 1.100-1.200 EUR jövedelmet szerzett. A gyermekre figyelemmel az alperes 2015 tavaszán egy szobával nagyobb bérleménybe költözött, amelynek havi bérleti díja 775 EUR. Ezzel együtt emelkedtek a lakhatási kiadások is: az áramszámla 60-70 EUR-ra növekedett. Az alperesnek sincs ingatlanvagyon, egy gépjárművel rendelkezik.
- [10] Az alperes 2016. júliusban 1.364,92 euró, 2016 szeptemberében 1.357,06 EUR munkabért kapott. Új munkahelyen dolgozik, mivel a korábbi munkakörében sósavval dolgozott, ebből következően rákos megbetegedése kiújult. Jelenleg a német postánál áll alkalmazásban, munkaszerződése 2017. december 31-ig szól. Az alperes havi 462 EUR hitelt törleszt. A kölcsön felvételének az volt az oka, hogy a 400 EUR gyermektartásdíjat kölcsönökből fizette. Az alperes kapcsolata megszűnt, a megélhetésével kapcsolatos költségeit egyedül viseli.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [11] A felperes a keresetében azt kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 2014. október hó 1. napjától havi 400 EUR mértékű gyermektartásdíj megfizetésére.
- [12] A felperes a keresetét az alperessel szóban megkötött megállapodásra alapította, a keresete - tartalma alapján - a szerződés teljesítésére való kötelezésre irányult. A gyermektartásdíj mértékben ugyanis a 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 4:217. § (1) bekezdésnek megfelelően megállapodtak, az alperes a vállalt összeget folyamatosan, mintegy másfél évig önként teljesítette is. 2014 szeptemberétől azonban az alperes a tartásdíj mértékét önkényesen és egyoldalúan lecsökkentette. A felperes álláspontja szerint a körülményekben nem következett be változás, sőt a gyermek óvodás lett, emiatt a költségei is emelkedtek. A tartásdíj bíróság általi megállapítására pedig azért van szüksége, hogy az végrehajthatóvá váljon.
- [13] Az alperes ellenkérelmében a felperes keresetét részben - az általa elfogadott összeg erejéig elismerte és viszontkeresettel kérte a megállapodás szerinti tartás mértékének erre az összegre való leszállítását: a bíróság 2015. július 1. és 2015. december 31. napja között havonta 210 euróra, 2016. január hónapra 230 euróra, 2016. február 1. napjától pedig havi 250 euróra mérsékelje.
- [14] Az alperes nem vitatta a megállapodás tényét és tartalmát. A bontóperi tárgyalás után azonban nem tudott tiszta fejjel gondolkodni, nem mérte fel a kötelezettségvállalásának eltúlzott voltát. Viszontkeresete megalapozásául arra hivatkozott, hogy a tartásdíj mértékét a gyermek tényleges, indokolt szükségletei alapján és az ő teljesítőképességére figyelemmel kell megállapítani. A gyermek tényleges szükséglete a havi 400 EUR megfizetését nem indokolja, a felperes a gyermektartásdíjat nem a gyermekre fordítja. Az alperes tételesen vitatta a felperes által kimunkált költségeket: a kiadások listája mesterkélt és eltúlzott, különösen a gyermek életkorára figyelemmel (az úszás havi 20.000 forint, a síelés 62.700 forint költsége). Álláspontja szerint a gyermek tényleges és indokolt szükségletei 2016. február 1-től a 250 EUR tartásdíj mértékét indokolják, ezen felül a többi, a felperes által feltüntetett kiadás luxusnak minősül, ezek finanszírozására pedig nem köteles. Az alperes nem a kiadások felmerülését és összegszerűségét sérelmezte, hanem azt, hogy az ilyen, szükségtelen luxuskiadásokat - a gyermektartásdíj magas mértéke miatt - gyakorlatilag ő fizeti.
- [15] Végül hivatkozott teljesítőképessége korlátozott voltára. Kiadásait igazolta, jövedelme a megállapodás szerinti tartás megfizetését nem teszi lehetővé. A 400 EUR-t kölcsönből teljesítette, hiszen a bevételei és a kiadásai egybevetése alapján egyértelműen megállapítható, hogy ennek a megfizetése a saját létfenntartását veszélyeztette és veszélyezteti.

Az első- és másodfokú ítélet

- [16] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 2014. október hó 1. napjától kezdődően havonta 400 EUR mértékű gyermektartásdíjat. Megállapította, hogy az alperesnek 2014. október 1-től 2016. március 31. napjáig 3.390 EUR lejárt gyermektartásdíj hátraléka merült fel, amelynek megfizetésére az alperest 48 havi részletfizetést engedélyezett. Az alperes viszontkeresetét elutasította.
- [17] Az elsőfokú bíróság a jogvitát a Ptk. 4:217. § (1) bekezdése, valamint a Ptk. 4:210. § (1) bekezdése alapján bírálta el.
- [18] A felek között ugyanis nem volt vitatott, hogy 2012 decemberében szóban megállapodtak, miszerint az alperes az akkor két éves és 10 hónapos gyermek tartására havi 400 EUR mértékű tartásdíj megfizetést vállalt, amelyet mintegy másfél évig maradéktalanul teljesített is.
- [19] A fentiek alapján a jogvita tárgya nem a tartás megállapítására [Ptk. 4:218. § (1) bekezdés] irányult, hanem a szerződés szerinti tartásdíj rögzítése (teljesítése), illetve az alperes viszontkeresete alapján a megállapodásban vállalt tartás mértékének leszállítása volt. Ebből következően a Ptk. 4:210. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően abban kellett állást foglalni, hogy a felek megállapodását követően történt-e a tartás meghatározásának alapjául szolgáló körülményekben olyan változás, amely a tartás változatlan teljesítése esetén valamely fél lényeges jogos érdekét sérti. Miután az alperes kérte a tartásdíj mértékének leszállítását, az 1952. évi III. törvény (továbbiakban: rPp.) 164. § (1) bekezdése alapján őt terhelte a kettős törvényi feltétel fennállásának bizonyítási kötelezettsége: a tartás változatlan teljesítése az érdekét lényegesen sérti, illetve a tartás alapjául szolgáló körülmények megváltoztak. Az alperes döntően a gyermek indokolt szükségletei mértékét és annak összecszerúságát vitatta, azt kellett tehát bizonyítania: a gyermek indokolt szükségletei a megállapodás megkötése óta megváltoztak, csökkentek és ez a leszállítást indokoltá teszi.
- [20] Az elsőfokú bíróság részletes bizonyítási eljárást folytatott le. Megállapította, hogy a szerződés megkötéséhez képest mindkét fél jövedelme nőtt, az alperes jelenleg mintegy a kétszeresét keresi annak a nettó összegnek, amelyre a német bíróság előtt nyilatkozatot tett. A felperes jövedelme is emelkedett, hiszen már nem 28.500 forint gyst kap, hanem nettó munkabére 95.000 forint. A felperes objektív körülményei nem változtak: az édesanyjánál lakik szívdességi lakáshasználóként. Az alperes viszont nagyobb lakásba költözött, amelynek saját előadása szerint az volt az oka, hogy élettársi kapcsolatban él és a kiskorú gyermek számára külön szobát kellett biztosítani. Ebből következően viszont a költségnövekedés körülményváltozásként az alperes javára (kis) részben vehető figyelembe, hiszen élettársával él együtt, tehát a megemelkedett költségek az alperes és élettársa között megoszlanak.
- [21] A kiskorú gyermek szükségleteivel kapcsolatban az elsőfokú bíróság abból indult ki, hogy az alperes nem vitatta sem a kiadások felmerülését, sem az összecszerúságát. A perben abban kellett állást foglalni, hogy az általa vitatott egyes kiadások luxuskiadásnak minősülnek-e.
- [22] Az elsőfokú bíróság az alperes által sérelmezett költségeket nem minősítette luxusnak. Az óvodai, illetve az óvodán kívüli kiadások életszerűek és nem eltúlzottak, mindezek a gyermek indokolt és szükséges kiadási körébe tartoznak. Az úszással kapcsolatos kiadás sem minősül eltúlzottnak, ráadásul a gyermek a megállapodáskor is járt úszni. Ugyancsak nem történt változás a kutyatartásban sem, hiszen akkor is volt kutyájuk.
- [23] Az elsőfokú bíróság a peradatok együttes értékelésével arra a következtetésre jutott, hogy az alperes a körülmények megváltozását nem tudta bizonyítani, ez pedig a terhére értékelendő. A felperes és a gyermek körülményeiben a megállapodás megkötése óta olyan javulás, illetve a gyermek indokolt szükségleteinek olyan megváltozása, amely kifejezetten csökkentené a tartásdíj korábbi, a szülők által meghatározott mértékét vagy az alperes körülményeiben olyan negatív változás történt volna, amely a tartásdíj mértékének leszállítását indokoltá tenné, bizonyítást nem nyert.

- [24] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett részében részben megváltoztatta és az alperes által fizetendő gyermektartásdíj mértékét 2015. július 7-től 2015. december 31-ig 210 EUR összegre, 2016. január 1-től január 30-ig havi 230 EUR összegre, 2016. február 1-től havi 250 EUR összegre szállította le. Megállapította, hogy az alperest terhelő hátralékos gyermektartásdíj összege 2014. október 1-től 2016. november 30-ig 1.135 EUR, amelynek megfizetésére havi 40 EUR részletfizetést engedélyezett.
- [25] A másodfokú bíróság a tényállást kiegészítette a fellebbezési eljárás alatt történt alperesi munkaviszony változással, illetve a lakhatási költségei egyedüli fizetésével. A kiegészített tényállásra is figyelemmel az alperes fellebbezését alaposnak ítélte és a viszontkeresetének teljes egészében helyt adott.
- [26] A másodfokú bíróság a peradatokat újraértékelte és az elsőfokú bíróság döntését felülmérlegelte. A bizonyítékok újraértékelése eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy - az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben - az alperes a törvény kettős feltételét bizonyította: a körülményei megváltoztak és a tartás változatlan teljesítése lényeges jogos érdekét sérti.
- [27] A másodfokú bíróság egyetértett a jogvita tárgyának meghatározásában: az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a kereset és a viszontkereset a felek között 2012 decemberében, a tartás mértékére vonatkozó szóbeli megállapodás alapján a tartás szerződés szerinti megállapítására, illetve a megállapodott tartás mértékének leszállítására irányult. A szerződés létrejöttét, tartalmát a felek egyezően adták elő, a jogvita elbírálására tehát a Ptk. 4:210. § (1) bekezdése az irányadó, azaz a tartás leszállítását kérő felet terheli a jogszabályban meghatározott kettős feltétel bizonyítása.
- [28] A szerződés megkötése óta mindkét fél jövedelmi viszonyai pozitívan változtak, a felperes a gyes helyett munkaviszonyban áll, az alperes havi nettó átlagkeresete 1.300-1.400 EUR, jövedelmeik a szerződéses rendezéshez képest a duplájára növekedtek.
- [29] Az elsőfokú bíróság az alperes jövedelmének jelentős változása mellett azonban nem kellő súllyal értékelte az azt terhelő kiadásokat. A lakhatással és a gépjármű használatával kapcsolatos havi 1055,35 EUR kiadáson felül életbiztosítási díjat, kutyaadót fizet és az étellemezését, a munkába járását, a benzinköltségét és a ruházkodását is finanszíroznia kell. Az indokolt kiadásai levonása után az alperesnek a saját étellemezésére fordítható jövedelme nem éri el az óvodás korú gyermek tartási igényét.
- [30] A peradatok alapján nem bizonyított, hogy az alperes a fenntartásával kapcsolatos kiadásokat az élettársával közösen viseli. Az alapeljárásban is úgy nyilatkozott, hogy a lakhatási költségeket egyedül fizeti, a fellebbezési eljárásban tett személyes nyilatkozata szerint pedig a párkapcsolata időközben megszűnt és egyedül él.
- [31] Az alperes körülményei megváltozásának bizonyítottsága mellett a másodfokú bíróság újraértékelte a kiskorú gyermek indokolt szükségleteit és nem értett egyet az elsőfokú bíróság álláspontjával. A gyermek szükséges kiadásaként a felperes által feltüntetett havi 141.140 forint összeg - az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben - a magyarországi árviszonyok között eltúlzottnak tekinthető és nincs összhangban a Ptk. 4:218. § (2) bekezdés a) pontjában előírt és a (3) bekezdésében nevesített indokolt szükségletekkel. A megfelelő életvitel megteremtésére irányuló jogosulti igényt a kiskorú gyermek adottságai, életkori sajátosságai és irányultsága alapján kell megállapítani. A kulturális, sportolási, bizonyos rendkívüli képzési költségeit olyannak kell tekinteni, amelyet a szülők kötelesek viselni, míg az átlagon felüli luxus elvárásoknak a kielégítésére csak a kötelezett önkéntes vállalása alapján kerülhet sor. Egy óvodás korú gyermek esetében a síeléssel kapcsolatos 62.000 forint kiadás, illetve a barátoknak, óvónőknek való ajándékozás nem tartozik az indokolt szükségletek körébe.
- [32] A felperes által megjelölt kiadások eltúlzottak: életszerűtlen, hogy egy óvodás korú gyermek tartása ilyen összegbe kerüljön. A felperes állítása szerint a kisfiúra átlagosan havi 232.749 forint összeget

fordított, később a kiadásait már havi 200.500 forintban jelölte meg, ezek a kiadások a saját nettó havi átlagkeresetét többszörösen meghaladják.

- [33] A másodfokú bíróság utalt a Ptk. 4:4. §-ában foglalt, a gyengébb fél védelmének és a méltányosságnak az alapelveire, miszerint ezt az általános rendezőelvet a családi jogviszonyokban érvényesíteni kell. A családjogi jogvitában fordulhat elő ugyanis leginkább az, hogy a jog betűjéhez való szigorú ragaszkodás méltánytalansághoz vezet. A méltányosság alkalmazása a családjogban az érintett felek szempontjainak kölcsönös figyelembevételét jelenti, akár a szülői felügyeleti jogok gyakorlásáról, akár a tartási követelés elbírálásáról vagy a házassági vagyoni jogi igények rendezéséről van szó, ez összhangban áll az Alaptörvény 18. cikkével is.
- [34] A másodfokú bíróság álláspontja szerint az összes körülmény egybevetésével megállapítható, az alperes körülményei megváltoztak és a tartás változatlan teljesítése a lényeges jogi érdekét sérti. Az alperes a Ptk. 4:210. § (1) bekezdésében foglalt kettős feltételt bizonyította, a korábbi szóbeli megállapodás szerinti tartás összege meghaladja a teljesítőképességét és a tartás mértéke a 6 éves gyermek indokolt szükségleteihez képest is eltúlzott. Az alperes nem kötelezhető saját létfenntartásának veszélyeztetésével arra, hogy a kiskorú gyermek indokolt szükségleteit meghaladó kiadásokat finanszírozza, ez ugyanis méltánytalan lenne az alperessel szemben és a gyermek érdekének figyelembevételével sem indokolt.

A felülvizsgálati kérelem

- [35] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet helyezze hatályon kívül és az elsőfokú bíróság ítéletét hagyja helyben. A jogerős ítélet jogszabálysértő voltát az rPp. 164. § (1) bekezdése, az rPp. 206. § (1) bekezdése, az rPp. 253. § (3) bekezdése, illetve anyagi jogi jogszabálysértésként a Ptk. 4:217. § (1) bekezdése, a Ptk. 4:218. § (2) bekezdése és a Ptk. 4:4. §-ának megsértésére alapította.
- [36] Felülvizsgálati érvelése szerint a másodfokú bíróság jogszabálysértően mérlegelte felül az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét. A jogerős ítélet - egyezően az elsőfokú bíróság ítéletével - a jogvita elbírálására a Ptk. 4:217. § (1) bekezdése szerint megkötött szerződés alapján a Ptk. 4:210. § (1) bekezdését tekintette irányadónak. A jogszabályban előírtaknak megfelelően, tehát a perben a körülményekben bekövetkezett változást (illetve jogi érdeksérelmet) kellett bizonyítani.
- [37] A másodfokú bíróság a peradatokat tévesen értékelte újra, amikor megállapította, hogy az alperes által előadottak a Ptk. 4:210. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeket fennállását bizonyították. Az elsőfokú bíróság a széles körű bizonyítási eljárás eredményeként okszerűen jutott arra a következtetésre, hogy a körülményekben semmiféle olyan lényeges változás nem nyert bizonyítást, amely a tartásdíj mértékének leszállítását indokolhatná. Ezzel szemben a másodfokú bíróság a megállapított tényállástól eltérően az rPp. 164. § (1) bekezdését, valamint az rPp. 206. § (1) bekezdését megsértve, az alperes javára egyoldalúan, okszerűtlenül értékelte a bizonyítékokat, amikor azt állapította meg, hogy az alperes a körülmények megváltozását bizonyította. A peradatok alapján tény, hogy a felperes jövedelmi viszonyi is javultak, azonban már a megállapodás megkötésekor is kapott az édesapjától havonta 40.000 forint támogatást. A jogerős ítélet ezzel szemben az alperes jövedelmének megduplázódását értékelés nélkül hagyta, a kiadásai emelkedését viszont eltúlzott súllyal minősítette. A Kúria BH 2017.58. számú döntése pedig kifejezetten kimondja, hogy az egyezséggel vállalt magas összegű tartásdíj csökkentését nem indokolhatja az sem, ha a kötelezett azt külső segítség igénybevételével kívánta teljesíteni.
- [38] A másodfokú bíróság érvelése is ellentmondó: megállapítja, hogy az alkalmazandó jogszabályhely a Ptk. 4:210. § (1) bekezdése, az alperes körülményeit viszont méltányossági alapon látta vizsgálандónak. Ez pedig a jogalkotói szándék felülírása. A gyermek tartásával kapcsolatos körülményekkel ugyanis maguk a szülők lehetnek leginkább tisztában, saját döntésük az, hogy milyen igényességgel és milyen költségek vállalásával kívánják gyermekük tartását biztosítani.

Ehhez képest értelmezhetetlen a megjelölt kiadások eltúlzottságára és a magyarországi viszonyok közötti életszerűtlenségére vonatkozó jogerős ítéleti érvelés. A fenti érvelés akkor foghatott volna helyt, ha a tartásdíj mértékét a bíróság határozza meg. A szülők által megállapított tartás mértékének megváltoztatásánál azonban azt már nem lehet vitatni, hogy a szerződés megkötésekor a szülőknek mi volt a szándékuk a gyermek költségei (indokolt szükségletei) mértékéről és viseléséről. A megegyezés primátusának ugyanis épp az a lényege, hogy a gyermek neveléséhez szükséges kiadások zsinórmértékét a felek nem a bíróságra bízzák, hanem azt önmaguk határozzák meg. A gyermek gondozására, nevelésére fordított összegek feltüntetése kizárólag azt szolgálta, hogy a felperes igazolja annak teljes egészében a gyermek tartására fordítását. A másodfokú bíróság a Ptk. 4:210. §-t megsértve vizsgálta a Ptk. 4:218. § (2) bekezdésében foglaltakat és jogszabálysértően alkalmazta a Ptk. 4:4. §-át is, mert a tartásdíj mértéke méltányosságból nem csökkenthető.

- [39] A felperes végül rámutatott arra is, hogy az alperes a tartás mértékének önkényes lecsökkentését egyáltalán nem az anyagi körülményeinek romlásával indokolta, hanem a perben nem releváns okokra (pl. a kisautó eladása) hivatkozott.
- [40] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [41] A Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (2) bekezdése alapján teljes terjedelmében vizsgálta felül.
- [42] A felülvizsgálati kérelem megalapozott.
- [43] Helyesen állapították meg az eljáró bíróságok azt, hogy a jogvita tárgya a felperes keresete alapján a szerződésben meghatározott tartásdíj megállapítása (szerződés teljesítése), az alperes viszontkeresete alapján a tartás mértékének megváltoztatása. A perben a szerződés megkötésének ténye, a meghatározott tartalma (a gyermektartásdíj 400 EUR havi mértéke) nem volt vitatott, azaz a felperes a keresete jogalapját - a felek egyező nyilatkozata alapján az rPp. 163. § (2) bekezdése szerint - bizonyította. Tény az is, hogy az alperes a szerződésnek megfelelően teljesített.
- [44] A fentiek alapján a jogvita elbírálására a Ptk. 4:213. § alapján alkalmazandó Ptk. 4:210. § (1) bekezdése az irányadó, miszerint a tartós jogviszony megváltoztatásának kettős, konjunktív feltétele van: a tartás meghatározása alapjául szolgáló körülmények változása, illetve a tartás változatlan teljesítése esetén valamely fél lényeges jogi érdekének sérelme. A kettős feltétel együttes bizonyítása az rPp. 164. §. (1) bekezdése alapján azt a felet terhelte, aki a tartós jogviszony megváltoztatását kérte. Helyesen, az rPp. 3. § (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően tájékoztatta tehát az elsőfokú bíróság a feleket a bizonyítási teherről: a viszontkeresete megalapozottságát az alperesnek kellett bizonyítania.
- [45] Az alperes a perben - döntően - azzal érvelt, hogy a teljesített tartás a gyermek életkora által indokolt szükségleteit lényegesen meghaladja, egyébként annak megfizetése a létfenntartását is veszélyezteti, mivel a jövedelme növekedésével egyidejűleg a kiadásai is emelkedtek, a vállalt tartást kölcsönből tudta teljesíteni.
- [46] A másodfokú bíróság az alperes érvelését osztotta. Az anyagi jogi kettős feltétel bizonyítottságát az alperes kiadásainak emelkedésére és azok - kizárólag a személyes nyilatkozata alapján - egyedüli viselésére (körülményváltozás) alapította. A bevételek és a kiadások egybevetésével megállapította, hogy a vállalt tartásdíj megfizetése az alperes teljesítőképességét - a létfenntartására is kihatóan - meghaladja (lényeges jogi érdek) és azt a gyermek szükséglete sem alapozza meg. A gyermek indokolt szükségleteit a Ptk. 4: 218. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel a (3) bekezdésre vizsgálta és azokat - az elsőfokú bírósággal szemben - életszerűtlennek és eltúlzottnak minősítette. Az alperes pedig a saját létfenntartásának veszélyeztetésével nem kötelezhető arra, hogy az indokolt szükségleteket nyilvánvalóan meghaladó kiadásokat finanszírozza, mert ez méltánytalan lenne és a gyermek érdeke sem indokolja. A kiadásai megfizetése után a saját fenntartására kevesebb összeg

marad, mint amennyit az óvodás korú gyermekének a tartására a megállapodás szerint kellene fizetnie.

- [47] A Ptk. Negyedik Könyve méltányossági generálklauzulájának alkalmazása tehát az alperes teljesítőképessége (létfenntartása) miatt indokolt, nem sérti a kiskorú gyermek érdekét sem, mivel az alperes által vállalt tartás (250 EUR) az indokolt szükségleteit megfelelően biztosítja.
- [48] A Kúria nem osztotta a másodfokú bíróság jogi levezetését és az elsőfokú bíróság mérlegelési döntésének felülmérlegelését.
- [49] Következetes a Kúria gyakorlata abban, hogy a felülvizsgálati eljárás nem ad alapot a bizonyítékok újraértékelésre. A bizonyítékok okszerű mérlegelése azonban a másodfokú bíróságot is köti. Az indokolatlan felülmérlegelés következtében eltérő tényállás megállapítása és emiatt más jogkövetkezmény levonása az ügy érdemi elbírálására kiható jogszabálysértés (BH 2006.403.).
- [50] A perbeli esetben az eljárt bíróságoknak először abban kellett állást foglalniuk, hogy a Ptk. 4:210. § (1) bekezdésében foglaltakat az alperes bizonyította-e, mivel csak a bizonyítottság esetén (a második lépcsőben) vizsgálendő az újra megállapítandó tartás mértékét meghatározó indokolt szükséglet, illetve - annak korlátjaként - a kötelezett teljesítőképessége [Ptk. 4:218. § (2) és (3) bekezdés].
- [51] A Ptk. Negyedik Könyve - összhangban a Ptk. további könyveivel - a magánautonómia keretein belül a családjogi jogviszonyokban is a szerződéses rendezést preferálja és feljogosítja a szülőket arra, hogy - többek között - a gyermekükkel kapcsolatos jogviszonyokat a szülői felelősségük alapján maguk rendezzék. Helyesen érvelt tehát a felperes azzal, hogy a tartás mértékének, módjának meghatározására elsődlegesen a szülők megállapodása az irányadó [Ptk. 4:217. § (1) bekezdés]. A szerződés tartalmát pedig a Ptk. 6:59. § (2) bekezdése alapján - a kiskorú gyermek jogai és érdekei fokozott védelmére figyelemmel [Ptk. 4: 2. § (1) bekezdés] - a felek szabadon állapíthatják meg.
- [52] A perbeli esetben a szülők a gyermektartásdíj mértékéről, módjáról megállapodtak, a szerződésük köti őket (függetlenül attól, hogy az végrehajtás útján nem kényszeríthető ki, illetve annak megváltoztatását a szerződés érvénytelensége megállapítása nélkül is - a jogszabály felhatalmazása alapján - bármelyik fél kérheti). Ebből következően nincs relevanciája a szülők motivációjának: a tartás mértéke a kiskorú gyermek szükségletének kielégítését milyen színvonalon biztosítja és a kötelezett a megfizetésére teljesítőképességgel rendelkezik-e. A szerződés tartalma külön, erre irányuló kereset (vizontkereset) hiányában - visszamenőlegesen - nem vizsgálható.
- [53] A Ptk. 4:210. § (1) bekezdésének második fordulata annak a speciális helyzetnek az értékelésére irányul, amikor a kötelezett szülő felelőtlenül, illetve - bármely mögöttes szándék folytán - kiszámítható, stabil anyagi háttér nélkül vállalt tartásdíj fizetési kötelezettsége mértékének a megváltoztatására irányuló kérelmét a teljesítőképessége vélt vagy valós csökkenésére alapítja, holott az általa vállalt tartásra igazolt teljesítőképességgel a megállapodás megkötésekor sem rendelkezett.
- [54] A Ptk. fenti szabálya ugyanis különbséget tesz a bíróság által megállapított és a felek megállapodása által létrejött tartásdíj fizetési kötelezettség megváltoztatása között és az egyezsége (szerződésen) alapuló tartás megváltoztatása iránti eljárás esetén hangsúlyozottan értékeli a szülőknek a szerződés megkötésekor magatartását. A szülői felelősség alapján - a polgári jog általános elvárhatósági zsinórmértékének megfelelően - a szülőkkel szemben az a követelmény, hogy a megállapodás tartalmának (a tartásdíj mértékének) meghatározásakor a gyermekük érdekében felelősségteljesen, kellő gondossággal és körültekintéssel járjanak el. Elvárható tehát a szülőtől az az előrelátás, hogy számoljanak azzal: egyrészt a megállapodás szerinti tartásdíj kiszámíthatóan, hosszabb időtartamon keresztül is teljesíthető mértékű legyen, másrészt, hogy az a gyermek indokolt - a harmonikus személyiségfejlődéséhez szükséges - szükségleteit folyamatosan, megfelelően biztosítsa. Ebből következően a kötelezetti szülőtől általában elvárható, hogy a szerződéses rendezés esetén az általa

vállalt tartás teljesítését kellő gondosság mellett azzal a felelősséggel vállalja, hogy annak hosszú távú megfizetéséhez a teljesítőképességét biztosítani kell.

- [55] A perbeli esetben az alperes úgy vállalt 400 EUR mértékű tartásdíjat, hogy annak fedezetét a jövedelme nem biztosította: a szerződés megkötésekor a kiadásai megfizetését követően az általa a jelen perben állított (a 635 EUR-ra vonatkozó bírósági nyilatkozatával ellentétes) 1.000-1.100 EUR jövedelme erre nyilvánvalóan nem volt elegendő (különösen, hogy a jövedelme több mint a felét a lakhatási költségeire kellett fordítania). Ennek ellenére - ahogy erre az elsőfokú bíróság helyesen rámutatott - vállalta a kétségkívül jelentős összegű és a gyermek (akkori) életkorára is figyelemmel - a magyarországi életviszonyok ismeretében - kifejezetten magas színvonalú tartást biztosító összeg megfizetését. Az alperes a gyermek életkora, szükségletei ismeretében, a saját jövedelmi viszonyai, a kiadási kötelezettsége tudatában döntött a tartás mértékéről, amelyet másfél éven keresztül folyamatosan teljesített is. Kétségtelen, hogy az alperes a jövedelmi viszonyai alapján „túlvállalta” magát, hiszen anyagi körülményei, saját tartásának biztosítása ilyen összegű tartás reális megfizetését nem tették volna lehetővé. A perbeli esetben azonban az alperes akkori, a vállalt tartás megfizetését illető tényleges teljesítőképességének hiánya a jelen jogvitára nem hat ki.
- [56] Helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a tartás mértékét megalapozó körülményekben lényeges változás nem következett be. Mindkét fél jövedelme nőtt, az alperes az egyezség megkötéséhez képest - a saját akkori bírósági nyilatkozatától is eltérően - 300-400 EUR-val többet keres. Tény, hogy a kiadásai is emelkedtek, ennek oka azonban a párkapcsolata miatt szükségesség vált nagyobb lakásba költözés miatt a megemelkedett bérleti díj és ezzel összefüggésben a három tagú család magasabb rezsiköltsége volt. A jövedelme emelkedésével, a nagyobb összegű költségekkel a bevétel-kiadás aránya a megállapodás megkötése óta nem változott, a költségek emelkedését ellensúlyozta a magasabb bérjövedelem, illetve a költségeknek a párkapcsolata miatti - nyilvánvaló - arányos teherviselése. A másodfokú bíróság érvelésével szemben tehát a költségek emelkedése önmagában körülményváltozást nem eredményezett. A másodfokú bíróság tényként fogadta el az alperes párkapcsolatának megszűnésére tett nyilatkozatát, holott a fellebbezési eljárásban tett személyes előadása nem értékelhető bizonyított ténynek, a felperes azt nem ismerte el, ezáltal az alperes előadása szintjén maradt. (Állítása valóságtartama esetén nincs akadálya kisebb, olcsóbb bérleti díjú és rezsiköltségű ingatlanba költözésének). A kölcsön törlesztése a következetes ítélkezési gyakorlat szerint pedig a leszállítást (vagy alacsonyabb mértékű tartást) megalapozó körülményváltozásnak nem minősíthető.
- [57] Az anyagi jog két konjunktív feltétel együttes bizonyítását írja elő. Önmagában a kötelezett érdeksérelme nem tekinthető körülményváltozásnak, mint ahogy a körülményváltozás sem alapozza meg minden esetben a kötelezett érdeksérelmét. A perbeli esetben az alperes érdeksérelme kétség kívül megállapítható. Magas mértékű tartásdíjat vállalt (önként) és ennek a fizetése jelenleg számára hátrányos. A fentebb kifejtettekre figyelemmel azonban az alperes oldalán a tartás mértékének megváltoztatását megalapozó körülmények változása - ahogy erre az elsőfokú bíróság helyesen rámutatott - bizonyítást nem nyert.
- [58] A perben a felperes bevételeinek emelkedése nem releváns körülményváltozás. Munkabére kiugróan magas, a gyermek tartását egyedül is biztosítani képes jövedelemnek nem tekinthető (ez önmagában egyébként sem mentesíti a kötelezettet a tartás megfizetése alól), anyagi és szociális körülményeiben pedig egyéb változás nem állapítható meg. Tény, hogy a gyermek részére a tartásdíj kiemelkedő, a magyarországi átlagot meghaladó színvonalú életet biztosít, ez azonban az alperes tartás leszállítása iránti kérelmét - körülményváltozásként - nem alapozza meg. A következetes ítélkezési gyakorlat szerint az önkéntes kötelezettségvállalás esetén nem ad alapot a gyermektartásdíj leszállítására önmagában az, hogy a kötelezett a megállapított tartásdíj teljesítését utólag önmagára nézve sérelmesnek tartja arra is hivatkozással, hogy a gyermeket indokolt szükségletein felül juttatásban részesíti. A gyermektartásdíj leszállítására ilyen esetben is csak a

körülmények lényeges megváltozására tekintettel a gyermek érdekeinek figyelembe vételével kerülhet sor (BH 2013.218.).

- [59] A fentiek alapján a másodfokú bíróság a bizonyítékok téves és okszerűtlen értékelésével állapította meg, hogy az alperes a körülmények változását bizonyította: a költségek fedezésére vonatkozó személyes előadását bizonyítékként értékelte, a teljesítőképessége - a szerződés megkötése óta folyamatosan fennálló - hiányát körülményváltozásnak tekintve a létfenntartása veszélyeztettségét állapította meg. A szerződés megkötésével kapcsolatos peradatok alapján viszont az alperes anyagi körülményei - a kiadások és bevételek egybevetésével - nem változtak.
- [60] Ebből következően a Ptk. 4:218. § (2) és (3) bekezdésében foglaltak - különösen a kiskorú gyermek indokolt szükségletei - a jogvita elbírálására nincsenek kihatással.
- [61] A másodfokú bíróságnak a Ptk. 4:4.§-a szerinti méltányossági klauzulára való hivatkozása a saját jogi álláspontjával ellentétes, erre a jogerős ítélet a körülményváltozás megalapozottsága egyik indokaként utalt.
- [62] A Negyedik Könyv az alapelvek között definiálja a gyengébb fél védelmének és a családjogi viszonyok méltányos rendezésének elvét. Helyesen mutatott rá a másodfokú bíróság arra, hogy az alapelvek minden családjogi jogviszonynál, tehát - többek között - a tartásdíjra vonatkozóan is generális rendezőelvként értelmezendők (A Ptk. kommentárja HvgOrac 2013 30.-31. oldal).
- [63] A méltányosság kivétel a szigorú jog alkalmazása alól, alkalmazása ebből következően kivételes és mindig az adott ügy egyedi körülményeitől függ; nem ellenkezik a jogszabállyal, hanem elősegíti annak konkrét esetben történő megvalósulását. Olyan egyedi korrekciós elv, amely lehetőséget ad a szigorú jog alkalmazása miatti méltánytalanság kiküszöbölésére, nem vezethet azonban a másik féllel szembeni méltánytalansághoz.
- [64] A perbeli esetben a másodfokú bíróság a generálklauzulára is hivatkozott, holott bizonyítottan ítélte a körülményváltozást és az alperes érdeksérelmét. A Kúria rámutat arra, hogy a másodfokú bíróság méltányosságra való érvelése nem foghat helyt: a törvény kettős feltételének bizonyítottsága esetén a tartás mértékét a bíróság újból meghatározza és - a Ptk. 4: 218. § (2) bekezdésének általános szabálya alapján - a gyermek indokolt szükségletei és az alperes teljesítőképessége keretei között állapítja meg. A másodfokú bíróság tehát - a bizonyítékok újraértékelése mellett - szükségtelenül érvelt a méltányosság alapelvével.
- [65] A Kúria rámutat arra, hogy szerződéses rendezés esetén a tartásdíj mértékének módosítását illetően nincs helye a szerződés méltányosságra alapított korrekciójának. A másodfokú bíróság lényegében a méltányosságot körülményként értékelte, holott - összhangban a Ptk. 4:4. §-ával és a Ptk. 4:210. § (1) bekezdésével - a szerződés módosítására alapot adó (bizonyított) körülmények megváltoztatását lehet méltányosan elbírálni.
- [66] A méltányosságnak, mint korrekciós elvnek az alkalmazása azonban nem vezethet arra az eredményre sem, hogy a bizonyításra kötelezett felet az anyagi jog által előírt feltételek bizonyítása alól mentesítse. A méltányosság az eljárásjogi jogszabály [rPp. 164. § (1) bekezdése] fő szabályát legfeljebb - kivételesen - a bizonyítási teher megfordításával, az ellenérdekű fél bizonyításra kötelezésével korrigálhatja. Az anyagi jog által előírt kettős feltétel bizonyítottsága alól - mivel a bizonyítási teher megfordítása fel sem merülhet - még akkor sem adhat kimentést, ha azt egyébként az adott esetben a kötelezett teljesítőképessége, életviszonyai esetlegesen indokolhatják.
- [67] A fentiek alapján a jogerős ítélet az rPp. 206. § (1) bekezdésébe és a Ptk. 4:210. § (1) bekezdésébe ütközően jogszabálysértő, ezért a Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét helybenhagyta.

Záró rész

- [68] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet az rPp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyalás megtartása nélkül bírálta el.

- [69] A felperes felülvizsgálati kérelme eredményre vezetett. Az alperes az rPp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó rPp. 78. § (1) bekezdése szerint köteles megfizetni a felperesnek a másodfokú eljárással (25.400 forint), továbbá a felülvizsgálati eljárással felmerülő költségeit. A Kúria a felperes felülvizsgálattal felmerült költségét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet alapján - mérlegeléssel - 25.000 forint összegben állapította meg.
- [70] Az alperes a pervesztességére tekintettel köteles megfizetni az államnak az 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 50. § (1) bekezdése szerinti felülvizsgálati eljárási illetéket (150 euró tartásdíj különbözet egy éves összege - kerekítve - 558.000 forint), azaz 55.800 forint, illetve a másodfokú bíróság által a felperes terhére meghatározott 54.700 forint fellebbezési illetéket, összesen 110.500 forint összeget.

Budapest, 2018. február 6.

dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. a tanács elnöke, előadó bíró, dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k. bíró, Nyírőné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró

A kiadmány hitelül: